

Saber, saber fer, saber ser i saber conviure indiquen la complexitat d'allò que una escola inclusiva ha de contribuir a desenvolupar en els alumnes, que va molt més enllà d'un conjunt de coneixements acadèmics codificats i classificats. (Pujolàs, Aprendre junts alumnes diferents)

APRENTATGE COOPERATIU

IES JOAN AMIGÓ

1.- INTRODUCCIÓ

Què és l'Aprentatge Cooperatiu (AC)

L'Aprentatge Cooperatiu és un terme genèric usat per referir-se a un grup de procediments d'ensenyament que parteixen de l'organització de la classe en petits grups mixtos i heterogenis on els alumnes treballen conjuntament de manera coordinada per resoldre tasques acadèmiques i aprofundir en el seu propi aprenentatge.

Dos autors de referència, els germans David i Roger Johnson, ambdós psicòlegs socials, ho han definit com aquella situació d'aprenentatge en la qual els objectius dels participants estan estretament vinculats, de tal manera que cadascun d'ells "només pot assolir els seus objectius si i només si els demés aconsegueixen assolir els seus".

En què es fonamenta?

- En valorar el potencial educatiu de les relacions interpersonals existents en qualsevol grup.
- En considerar els valors de socialització i integració com eficaçment educatius.
- En l'aprenentatge per desequilibració.
- En la teoria del conflicte sociocognitiu.
- En l'increment del rendiment acadèmic.

En què es distingeix del treball en grup clàssic?

- En la composició dels petits grups.
- En l'organització de la tasca i de les activitats.
- En la distribució de la tasca.
- En la implicació de tots els participants.
- En el grau de control mutu i en les exigències mútues.

Funcions bàsiques per a la cooperació en l'aprenentatge per part dels alumnes treballant en un petit grup cooperatiu

- Posar-se d'acord sobre el que cal realitzar.
- Decidir com es fa i què ha de fer cadascú.
- Realitzar els corresponents treballs o proves individuals.
- Discutir els trets d'allò que realitza o ha realitzat cadascú, en funció de criteris preestablerts, ja sigui pel professor o pel propi grup.
- Considerar com es complementa el treball; escollir, d'entre les proves o treballs individuals realitzats, aquell que s'adopta en comú, o bé executar individualment cadascuna de les parts d'un tot col·lectiu.
- Valoració en grup dels resultats, en funció dels criteris establerts amb anterioritat.

Situacions indicades pel treball cooperatiu

Entre altres situacions, aquelles que requereixin,

- A la composició dels petits grups.
- A la organització de la tasca i de les activitats.
- A la distribució de la tasca.
- A la implicació de tots els participants.
- En el grau de control mutu i en las exigències mútues.

Avantatges de l'aprenentatge cooperatiu

Tant les evidències de la pràctica com la validació dels estudis que s'han fet, ens informen que l'aprenentatge cooperatiu és una metodologia que aporta una millora significativa de l'aprenentatge de tots els alumnes que s'impliquen en ell, en termes de:

- Motivació per la tasca
- Actituds d'implicació i d'iniciativa
- Grau de comprensió del que es fa i del perquè es fa
- Volum de treball realitzat
- Qualitat del mateix
- Grau de domini de procediments i conceptes
- Relació social en l'aprenentatge

Com és l'Aprentatge Cooperatiu

Posar als estudiants a treballar junts, sense res més, no produeix necessàriament una situació d'aprenentatge cooperatiu. En l'estructuració de la tasca a realitzar pel grup d'estudiants s'han de tenir presents alguns elements essencials que es descriuen en aquesta secció.

Dominar aquests elements essencials de la cooperació permet als ensenyants a:

- Agafar lliçons existents, programes i cursos i poder-los estructurar de manera que es desenvolupin en termes cooperatius.
- Ajustar els temes, en termes cooperatius, a efectes que reuneixin les circumstàncies i necessitats d'ensenyament dels plans d'estudi, de les àrees de coneixement i dels estudiants.
- Diagnosticar els problemes que alguns estudiants poden tenir per treballar conjuntament a efectes de poder augmentar l'eficàcia dels grups.

Formes d'aprenentatge cooperatiu

L'aprenentatge cooperatiu pot donar-se en tres tipus de grups: informals, formals i de base. Els grups informals es constitueixen per discutir qüestions o resoldre problemes en una sessió de classe. Són grups que existeixen durant un breu període de temps (uns minuts).

Els grups formals estan encaminats a resoldre una tasca la durada de la qual pot abraçar des d'una sessió a diverses setmanes.

Els grups de base són a llarg termini (per exemple, tot el curs o diversos cursos) i controlen l'eficaz avanç i progressió de cadascun dels seus components en àmbits que poden fins i tot anar més enllà d'allò merament acadèmic.

El grau d'estructuració de la tasca i el rigor que s'utilitzen els elements bàsics que es descriuran a continuació són majors com més complexa és la tasca assignada al grup. De fet, diversos dels elements bàsics solen no estar presents en els grups cooperatius informals.

Els elements bàsics de l'aprenentatge cooperatiu

Els elements bàsics necessaris perquè un treball en grup sigui autènticament cooperatiu són cinc:

- la interdependència positiva.
- promoure la interacció cara a cara,
- donar responsabilitat a cada estudiant del grup,
- desenvolupar les habilitats del grup i les relacions interpersonals
- la reflexió sobre el treball del grup.

L'estructuració sistemàtica d'aquests cinc elements bàsics, com ajuda en situacions

d'aprenentatge de grup, assegura els esforços cooperatius i habiliten la implementació disciplinada de l'AC per a l'èxit dels estudiants a llarg termini.

Interdependència positiva

El primer i més important dels elements que permeten estructurar l'AC és la interdependència positiva. La interdependència positiva es dóna i està correctament estructurada quan els components del grup són conscients que l'èxit de cadascú depèn de l'èxit dels altres; ningú pot assolir els seus objectius si no l'assoleixen també la resta de components del grup.

Les metes i tasques comunes, per tant, han de dissenyar-se i comunicar-se als estudiants de tal manera que compreguin que, o neden junts, o s'ofeguen junts. Per estructurar sòlidament unes interdependències positives, s'ha de posar especial atenció a que

a.- els esforços de cada component del grup són completament indispensables per a l'èxit del grup.

b.- cada component del grup, amb la seva contribució té una responsabilitat en l'esforç comú.

Això, crea un compromís cap a la recerca de l'èxit per part de tots els components del grup amb el que cadascun passa a ser nucli de l'AC. Si no es donen interdependències positives, realment, no és possible dir que existeix cooperació.

Interacció cara a cara

El segon element bàsic de l'AC és promoure la interacció entre els elements del grup, preferiblement, cara a cara. Cada estudiant del grup precisa, per dur a terme amb èxit la seva tasca individual, que els companys del grup assoleixin amb èxit, també, les seves tasques individuals. Per a això, ha de compartir recursos amb ells i donar-los tot el suport i ajuda precisos, tothora que agrairà i aplaudirà la tasca aconseguida pels demés i de la qual ell en gaudeix.

Hi ha importants activitats cognitives i de dinàmica interpersonal que tan sols es poden donar quan els estudiants promouen entre ells el seu propi aprenentatge. Això inclou explicacions orals en relació a com resoldre problemes, explicar als altres un determinat concepte o coneixement, assegurar-se que ho han entès, discutir els conceptes relacionats amb allò en que s'està treballant i que connecten el treball present amb allò que es va aprendre en el passat.

Cadascuna d'aquestes activitats es pot estructurar en procediments de grup amb la qual cosa queda assegurat que els grups cooperatius són tant un sistema acadèmic de suport (cada estudiant té algú compromès a ajudar-lo a aprendre) com un sistema personal de suport (cada estudiant té algú que està compromès amb ell com persona). Aquesta promoció de les relacions personals, cara a cara, dels components del grup els porta a assumir un compromís entre tots a la vegada que un compromís amb l'èxit d'una tasca comuna.

Responsabilitat individual

El tercer element bàsic de l'AC és la responsabilitat individual. A cada sessió han d'establir-se dos nivells diferents de responsabilitat: el grup ha de ser responsable d'assolir els seus objectius i cada component del grup ha de ser responsable de contribuir, amb la seva actitud i tasca, a la consecució de l'èxit del treball col·lectiu.

La responsabilitat individual existeix quan allò que ha realitzat cadascú reverteix en el grup i en cada membre del grup, a la vegada que el grup i cada membre del grup fa una valoració positiva ja que la tasca desenvolupada ha suposat una ajuda, un suport i un suport a l'aprenentatge de cadascun, individualment, i del grup com col·lectiu.

El propòsit dels grups d'AC serà que cada membre creixi d'una manera legítima. Els estudiants que aprenen junts són, individualment, molt més competents que els que aprenen individualment.

Habilitats per al treball grup

El quart element bàsic de l'AC és ensenyar als estudiants a desenvolupar habilitats inherents a petits grups. L'AC és, per pròpia naturalesa, més complex que el competitiu o l'individualista, ja que els estudiants han d'adoptar un doble compromís amb la tasca (l'aprenentatge del tema acadèmic) i amb el treball d'equip (funcionar efectivament com un grup).

Les habilitats socials necessàries per fer efectiu el treball cooperatiu no apareixen per si soles quan s'utilitzen les sessions cooperatives. Les habilitats socials s'han d'ensenyar als estudiants com una finalitat i com habilitats acadèmiques en si mateixes. El lideratge, la presa de decisions, la construcció de la confiança, la comunicació i les habilitats a resoldre conflictes, han de guiar tant el treball de l'equip com les seves relacions a efectes d'assolir els continguts amb èxit.

Tanmateix, i ja que la cooperació va associada intrínsecament als conflictes, els procediments i habilitats per resoldre i conduir aquests conflictes de manera constructiva seran especialment importants per a l'èxit a llarg termini dels grups d'aprenentatge i de l'èxit individual de cadascun dels seus components.

Reflexió sobre el treball del grup

El cinquè i últim element bàsic de l'AC és sobre el treball del grup, que es produeix quan els components del grup discuteixen com van assolint els seus objectius i quina efectivitat té la seva relació de treball.

Els grups precisen poder descriure quines accions i tasques dels seus membres són útils i quines són inútils a l'hora que prendre decisions sobre quines conductes cal mantenir, corregir o canviar. La millora contínua dels processos d'aprenentatge reverteix en la millora dels resultats quan es fan anàlisis detallats de com els membres del grup treballen conjuntament i determinen la manera d'augmentar l'eficàcia del grup.

En aquest sentit pot ser interessant incorporar tècniques de gestió de qualitat que assegurin una dinàmica d'avaluació continuada d'allò que generi el grup, i que ha de ser un conjunt de produccions.

Per què Aprenentatge Cooperatiu

L'Aprenentatge Cooperatiu és, probablement, el paradigma educatiu més ben documentat i sobre el qual s'ha investigat més. Per això es coneixen perfectament les seves múltiples virtuts, i es poden citar, per a cada una d'elles, diversos treballs d'investigació que la sustenten. En aquesta secció es descriuen les virtuts més destacades.

Promou la implicació activa de l'estudiant en el procés d'aprenentatge

Malgrat l'evidència científica que l'atenció dels estudiants decau molt ràpidament passats 15-20 minuts des de l'inici d'una classe expositiva, aquesta estratègia docent continua sent la més utilitzada a la Universitat, de manera que l'estudiant queda relegat al paper de mer espectador passiu.

Les tècniques d'aprenentatge cooperatiu permeten als estudiants actuar sobre el seu propi procés d'aprenentatge, implicant-se més amb la matèria d'estudi i amb els seus companys. A més, l'aprenentatge cooperatiu facilita la implicació de **TOTS** els estudiants, en contraposició amb altres tècniques que sovint només arriben a captar la participació d'un número reduït d'estudiants, que acaben dominant la sessió.

Capitalitza la capacitat que tenen els estudiants per **incrementar el nivell d'aprenentatge** mitjançant la interacció entre companys

La recerca mostra que els alumnes poden tenir més èxit que el propi professor per fer entendre certs conceptes als seus companys. La raó fonamental d'aquest fet és que els companys estan més a prop seu pel que fa al seu desenvolupament cognitiu i a l'experiència en la matèria d'estudi.

La recerca mostra també que no només el company que aprèn es beneficia de l'experiència; també **l'estudiant que explica la matèria als seus companys aconsegueix una major comprensió.**

La utilització de grups cooperatius en classe, especialment si els grups són heterogenis, és un mecanisme ideal per aprofitar el potencial de l'aprenentatge entre companys. A més, s'ha comprovat que l'ús de grups a la classe augmenta la probabilitat que els estudiants es reunixin fora de classe per a continuar estudiant junts.

Redueix els nivells d'abandonament dels estudis

L'aplicació de tècniques d'aprenentatge cooperatiu té com a resultat una més gran persistència dels alumnes en l'esforç necessari per completar els seus estudis. Les raons són:

- Es **facilita la integració social**, que pot satisfer la forta necessitat d'afiliació que tenen molts estudiants.
- Els estudiants manifesten també un major nivell de satisfacció amb les activitats de classe (la satisfacció cal per a la persistència).

- **La interdependència positiva** incrementa el compromís dels estudiants amb els seus companys.

Permet aconseguir els objectius d'una l'educació integral

Els mètodes i procediments docents tenen tanta importància com els propis continguts de les matèries d'estudi, pel que fa a la consecució dels objectius de l'educació general.

L'aprenentatge cooperatiu té diferents elements en sintonia amb els objectius d'una educació integral:

- La formació de grups heterogenis, que permet que els alumnes estiguin exposats a una diversitat d'experiències i perspectives
- L'assignació de diferents rols a diferents membres del grup, que facilita que la tasca s'abordi des de diferents punts de vista
- **La major responsabilitat** de l'estudiant en el procés d'aprenentatge, que li permet treballar amb un grau superior d'independència respecte a la figura que representa l'autoritat

Promou l'aprenentatge independent i autodirigit

La capacitat per aprendre de manera autònoma durant tota la vida és un dels requisits que amb més insistència s'assenyalen com essencials per tenir èxit en la societat del segle XXI.

L'aprenentatge cooperatiu permet que els estudiants treballin de manera independent i que assumeixin responsabilitats en el seu propi procés d'aprenentatge.

Promou el desenvolupament de la capacitat per raonar de manera crítica

Hi ha diferents elements en l'aprenentatge cooperatiu que són consistents amb els requisits per desenvolupar la capacitat per al raonament crític:

Enfrontar-se amb un problema des d'una **perspectiva crítica** i adoptar alternatives diferents representa sempre un risc emocional important.

- El suport que ofereix un grup de companys fa que aquest risc emocional sigui més fàcil d'assumir.
- El desenvolupament d'una perspectiva crítica requereix l'experimentació de situacions en les quals els estudiants puguin independitzar-se del professor.
- El fet que en l'aprenentatge cooperatiu s'usi un cert temps per a la reflexió sobre la qualitat de la interacció entre els membres del grup fa que els estudiants hagin d'adoptar una perspectiva crítica sobre el seu procés d'aprenentatge.

Facilita el desenvolupament de l'habilitat per escriure amb claredat

El treball en grup ofereix als estudiants l'oportunitat d'escriure per a una audiència que parla

el seu mateix llenguatge. Quan els estudiants escriuen per als professors, amb freqüència, ho fan de manera poc natural i forçada. L'escriptura per a els companys és el primer pas per al desenvolupament d'una escriptura més acadèmica.

Facilita el desenvolupament de la capacitat de comunicació oral

La por de parlar en públic, que molts estudiants manifesten, pot dificultar el desenvolupament de la seva capacitat d'expressió oral. El treball cooperatiu en grups petits pot oferir un escenari més confortable i amigable per donar els primers passos.

Incrementa la satisfacció dels estudiants amb l'experiència d'aprenentatge i promou actituds més positives cap al material d'estudis

Aquest fet s'ha demostrat sobre la base d'enquestes de satisfacció dels estudiants. A més, s'ha vist que quan els estudiants fan un curs en el qual es promou la interacció entre companys augmenta la probabilitat que triïn assignatures optatives de la matèries afins.

Permet acomodar els diferents estils d'aprenentatge dels estudiants d'avui dia

La recerca ha demostrat que certs col·lectius d'estudiants tenen un rendiment acadèmic més gran quan s'utilitza l'aprenentatge cooperatiu. Aquests col·lectius d'estudiants són:

- Membres d'un grup racial o ètnic comunitari
- Estudiants adults
- Dones
- Estudiants estrangers

La recerca també mostra que els estudiants prefereixen el treball en grups heterogenis amb una certa diversitat cultural.

Permet la preparació dels estudiants com a ciutadans

L'aprenentatge cooperatiu motiva als estudiants a perseguir objectius comuns, i estimula que es preocupin més pels altres, en contraposició amb una actitud més individualista i egocèntrica. **És una pedagogia per a la democràcia**, que atorga el poder als estudiants i no tant a una figura autoritària (el professor). A més, permet desenvolupar **habilitats de caràcter cívica**, com són: dialogar, adoptar múltiples perspectives de les coses, jutjar de manera col·lectiva, i actuar de manera col·lectiva en assumptes d'interès comú.

Permet desenvolupar la capacitat de lideratge

Tot i ser un dels objectius d'aprenentatge més habituals, no és freqüent veure plans docents concrets per al desenvolupament de la capacitat de lideratge.

Algunes de les característiques de l'aprenentatge cooperatiu estan en sintonia amb el concepte modern de lideratge, que emfatitza la cooperació, el lideratge d'equips i el reconeixement de múltiples perspectives.

Prepara als estudiants per al món del treball actual

Una bona part de les companyies actuals més d'èxit es basen en la utilització d'equips humans que s'autogestionen. Aquests equips són grups d'empleats interdependents que poden autoregular i integrar els seus esforços per desenvolupar una determinada tasca.

No obstant això, aquestes companyies indiquen que han de dedicar un temps important de entrenament "on-the-job", perquè els titulats que contracten presenten carències en la seva capacitat per treballar en grup.

L'aprenentatge cooperatiu representa una pedagogia consistent amb aquest context laboral que trobaran els estudiants al titular-se.

CARACTERÍSTIQUES DE L'APRENTATGE COOPERATIU

- Ajuda a elevar el rendiment de tots els alumnes.
- S'aconsegueix un nivell superior de raonament i pensament crític.
- Ajuda a establir relacions positives més solidàries entre els alumnes.
- Valoració de la diversitat.
- Cohesió, esperit d'equip.
- Proporciona als alumnes experiències per a un desenvolupament social sa, psicològic i cognitiu.

PAPER DEL PROFESSOR/A (passa de ser qui transmet a ser qui organitza, facilita...), per tant, ha:

- D'especificar els objectius
- De prendre una sèrie de decisions prèvies
- D'explicar la tasca i la interdependència
- De supervisar l'aprenentatge
- D'intervenir per recolzar (no massa aviat)
- D'avaluar l'aprenentatge
- D'ajudar-los a determinar el nivell d'eficàcia dels funcionament del grup

El professor/a per adoptar aquest rol nou de manera eficaç ha de:

- Saber molt bé com organitzar els grups cooperatius
- Dissenyar les classes cooperatives
- Diagnosticar els problemes que poden tenir alguns alumnes i intervenir-hi per augmentar el grau d'eficàcia.

COM ORGANITZAR EL TREBALL COOPERATIU

Tres tipus:

- Grups formals (d'una hora a diversos dies)
- Grups informals (d'uns minuts a una hora)
- Grups de base cooperatius (d'un curs sencer)

ATENCIÓ: per ser eficaç, cal que el treball cooperatiu ocupi del 60% al 80% del temps.

CINC CARACTERÍSTIQUES DEL TREBALL COOPERATIU

1. L'objectiu és maximitzar l'aprenentatge de tots els membres: això els motiva a esforçar-se i a obtenir resultats que superen la capacitat individual de cada un dels.
 2. Cada membre assumeix la seva responsabilitat i fa responsables els altres de fer un bon treball i assolir els objectius comuns.
 3. Els membres treballen junts amb la finalitat de produir resultats conjunts (ajudar, compartir, explicar, animar-se perquè tinguin un compromís i un interès comú).
 4. Als membres se'ls ensenyen habilitats de relació interpersonal i s'espera que les utilitzin per coordinar el treball i assolir els objectius.
 5. Els grups analitzen amb quina eficàcia han assolit els objectius, en quina mesura han treballat junts.
- (El grup és més que la suma de les seves parts i tots treballen millor que si ho haguessin fet sols.)

CINC ELEMENTS DEL FUNCIONAMENT COOPERATIU

1. Interdependència positiva. El docent ha de proposar una tasca clara i un objectiu de grup. Els alumnes han de tenir molt clar que els esforços de cada un no només el beneficien a ell sinó a tots.
2. Responsabilitat individual i de grup. Cada membre és responsable de la part del treball que li correspon. Ningú no pot aprofitar-se del treball dels altres. La responsabilitat individual: s'avalua el rendiment de cadascú i els resultats de l'avaluació són transmesos al grup i a l'individu per determinar qui necessita més ajuda, suport i ànims per fer la tasca. El grup ha de reforçar cada un dels seus membres.
3. Interacció estimuladora. És important que treballin cara a cara compartint recursos i donant-se suport, felicitant-se cadascú per anar promovent l'aprenentatge dels altres.
4. Pràctiques interpersonals i grupals imprescindibles. A més a més dels continguts, han d'aprendre aquestes pràctiques: saber com exercir la direcció, com prendre decisions, com crear un clima de confiança, comunicar-se i tractar conflictes. S'han de sentir motivats. El professor/a els haurà d'ensenyar les pràctiques de treball en equip amb la mateixa seriositat i precisió com els ensenya els continguts escolars.
5. Avaluació grupal. El grup ha de determinar quines accions dels seus membres són positives i negatives i prendre decisions de quines cal conservar i potenciar i quines modificar.

2.- PRÀCTICA

a) Implantació de l'AC

Primer nivell de la implantació de l'aprenentatge cooperatiu: la *quantitat* de temps de treball en equip (o de la interacció entre iguals)

Per estructurar la classe de forma cooperativa el primer que cal fer és dedicar un temps considerable al treball en equip (o donar l'oportunitat a l'alumnat per a què pugui interactuar). Així:

.En una classe estructurada de forma cooperativa, els segments de temps d'activitat dels alumnes han de ser de tipus cooperatiu en un percentatge elevat.

·És comprensible que els estudiants també treballin sols, quan el professorat ho cregui convenient, tenint en compte però, que l'ajuda dels seus companys d'equip és molt important.

·Dit d'una altra manera: com més els alumnes treballin en equips reduïts en una sessió de classe de 60', més alt serà el grau de cooperativitat d'una classe.

Segon nivell de la implantació de l'aprenentatge cooperatiu: la *qualitat* del treball en equip (o de la interacció entre iguals)

Que treballin en equip (o, com a mínim, que els estudiants interactuin entre si) és una *condició necessària, però no suficient*, per garantir la cooperativitat d'un grup classe.

Una cosa és la *quantitat* de temps que es dedica al treball en equip, i una altra cosa molt diferent la *qualitat* d'aquest treball en equip.

Per tant...

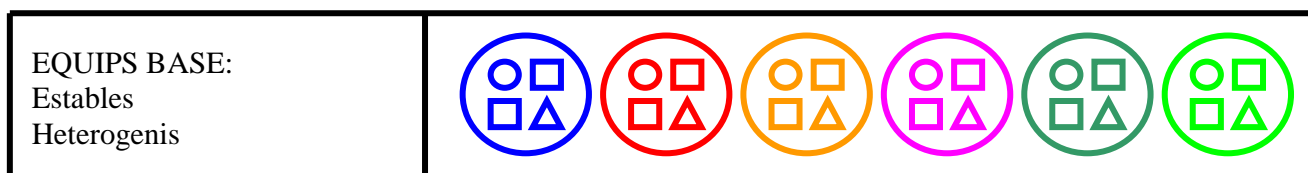
La qualitat del treball en equip entès com a estructura cooperativa, estarà regulada pels següents indicadors:

- 1.Hi ha una clara distribució de rols dintre de l'equip i cadascú sap les tasques que ha de fer en funció del seu rol, i les exerceix.
- 2.Abans de fer alguna cosa (resoldre un problema, respondre una qüestió...) parlen i decideixen entre tots quina és la millor manera de fer-la.
- 3.Es distribueixen el treball, i cadascú es responsabilitza de fer la seva part, i la fa.
- 4.Discuteixen l'aportació de cadascú i analitzen la coherència del conjunt.
- 5.Es dona una "regulació mútua" entre els membres de l'equip: es corregeixen, s'avisen, es proposen compromisos uns als altres...
- 6.S'animen mútuament: quan algú no sap fer una cosa, o es desanima, els altres l'ajuden i l'encoratgen.
- 7.Quan revisen el funcionament del seu equip, "parlen clar", identifiquen el que fan bé i el que han de millorar.
- 8.Es proposen objectius de millora i els tenen en compte en actuacions posteriors.

b) Els equips Base i l'organització de l'aula

Els equips base

Els **equips de base** són l'element fonamental de l'estructura d'aprenentatge cooperativa. Es mantenen estables durant un temps llarg (generalment, un curs escolar). Són formats per 4 o 5 membres, que han de ser un reflex de la diversitat dels alumnes de la classe. La seva composició, per tant, és heterogènia.

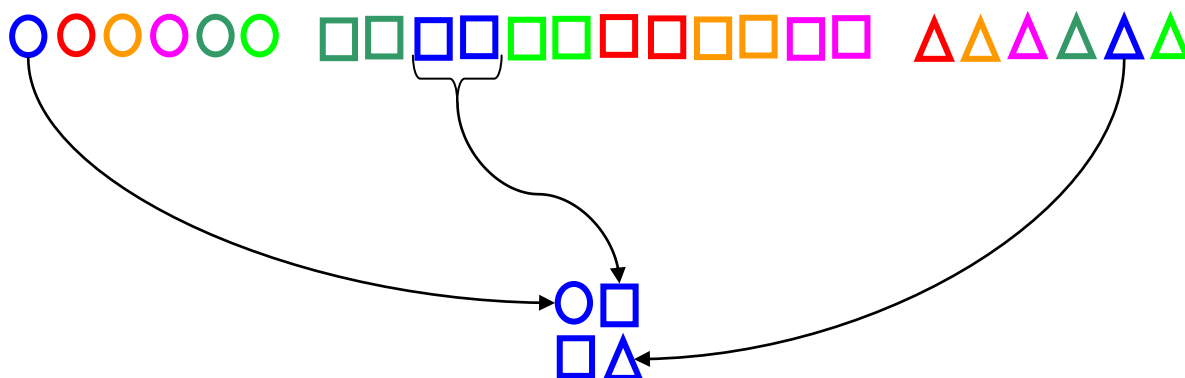
Formació dels equips base:

Per formar els equips, cal distribuir els estudiants del grup classe en tres sub-grups:

Els més capaços de donar ajut

La resta dels estudiants del grup

Els més necessitats d'ajut

Organització Interna dels Equips Base. Càrrecs i funcions

<i>Coordinador o coordinadora</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Anima els membres de l'equip • Té molt clar el que el professor demana • Procura que no es perdi el temps i que el grup compleixi les normes de disciplina
<i>Portaveu</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Transmet a la resta de companys o a qui escaigui, els acords i altres qüestions. • Col·labora amb el secretari/a per tal de poder fer efectiva i entendre la transmissió
<i>Secretari o secretària</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Omple els formularis de l'Equip Base (EB) • Recorda, de tant en tant, a cadascú, els compromisos personals, i a tot l'equip, els objectius de l'equip • Té cura de la Carpeta de l'EB (endreçada i desada)
<i>Responsable del material</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Guarda el material comú i en té cura • Procura que els seus companys portin sempre el material necessari. • Vigila que, en començar la classe, tots els companys tinguin el material preparat i en facin un bon ús
<i>Neteja/Sostenibilitat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Vetlla perquè els membres de l'EB mantinguin l'àrea de treball neta i endreçada. • Tots els encarregats dels diferents EB, vetllaran per la neteja i l'ordre de la classe (IES Cara Neta)

Normes de Funcionament

1. Compartir-ho tot (Cal demanar permís abans).
2. Demanar la paraula abans de parlar.
3. Acceptar les decisions de la majoria.
4. Ajudar els companys.
5. Demanar ajuda quan la necessiti.
6. No rebutjar l'ajuda d'un company.
7. Fer la feina que em toqui.
8. Participar en tots els treballs i activitats de l'equip.
9. Treballar en silenci i, quan sigui necessari, parlar amb veu baixa.
10. Complir aquestes normes i fer-les complir als altres.

La carpeta de l'EB

1. Nom de l'equip
2. Nom dels membres de l'equip
2. Càrrecs i funcions
3. Normes de funcionament
4. "Plans de l'Equip"
5. "Diari de Sessions"
6. Revisions periòdiques de l'Equip

Es tracta d'una "declaració d'intencions" de l'equip en la qual fan constar:

- El càrrec que exercirà cadascú durant aquest període.
- Els objectius de l'equip
- Els compromisos personals (a què es compromet cadascú per al bé de l'equip, perquè l'equip funcioni millor)

Pla de l'EB

Nom alumnat	Càrrec que desenvolupa	Compromisos personals

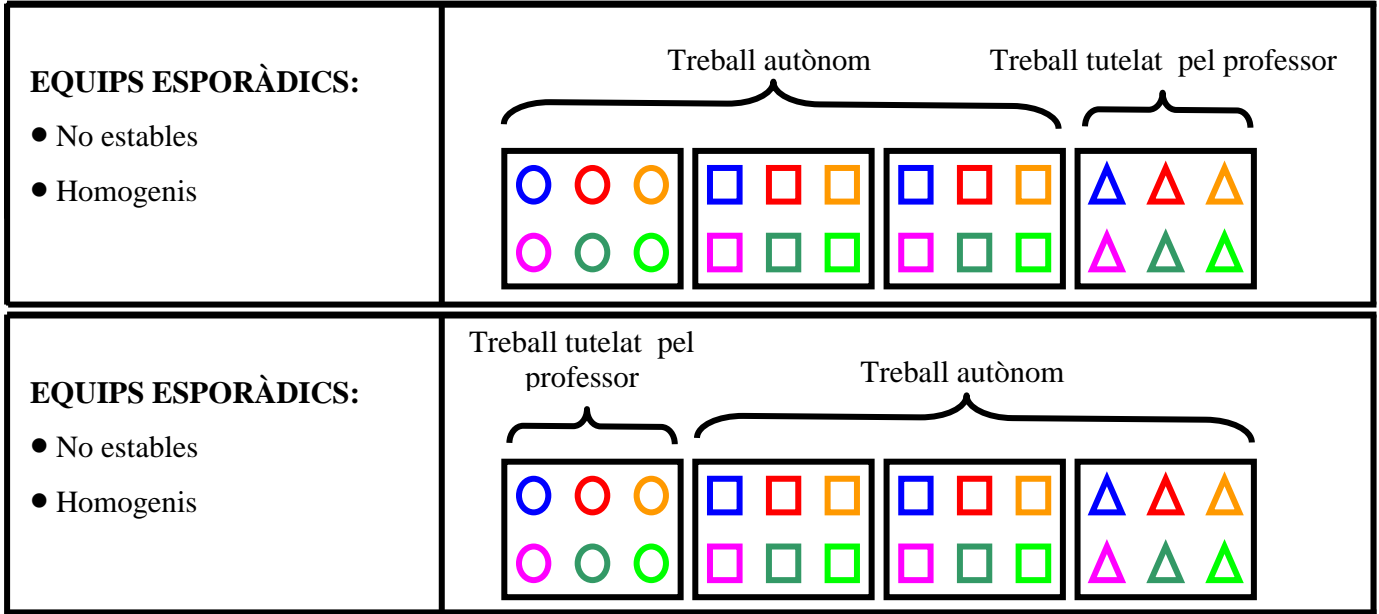
Objectius de l'Equip Base	
1.	Progressar en l'aprenentatge
2.	Aprofitar el temps adequadament
3.	Acabar les feines
4.	Ajudar-se els uns als altres
5.	...

Revisió de funcionament de l'equip			
Com funciona el nostre Equip?	Necessita millorar	Bé	Molt bé
Hem avançat tots en el nostre aprenentatge?			
Hem utilitzat el temps adequadament?			
Hem acabat les feines a temps?			
Ens hem ajudat?			
Hem progressat en els altres objectius de l'Equip?			
Ha complert cadascú el seu compromís?			
Ha exercit cadascú el seu càrrec correctament?			
VALORACIÓ GLOBAL (1):	VIST-I-PLAU DEL PROFESSOR/A		

(1) Negativa, Positiva, Molt positiva

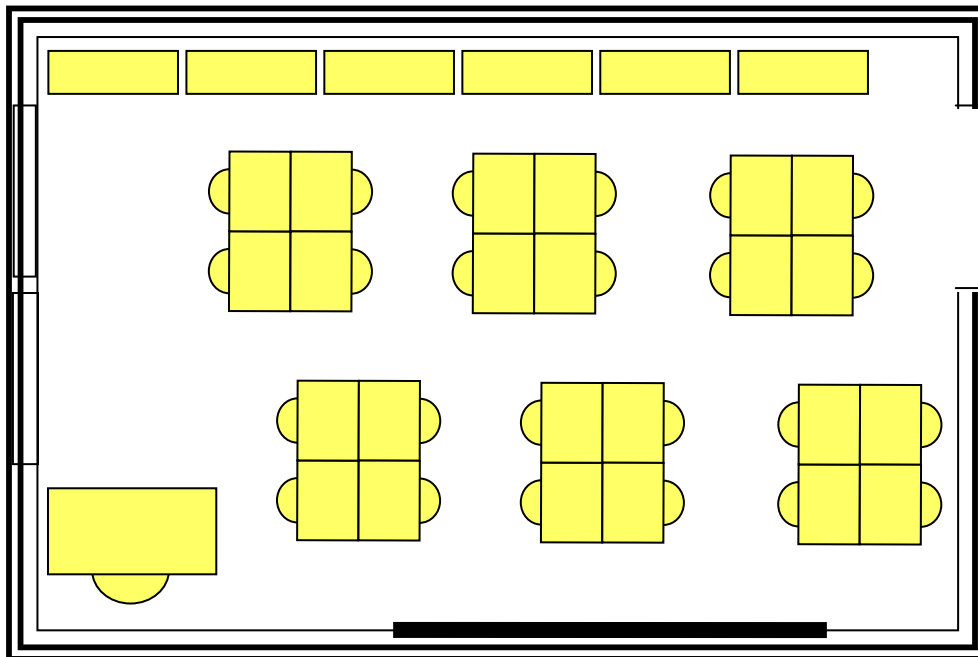
Altres formes de treballar en equip

Equips esporàdics de composició homogènia

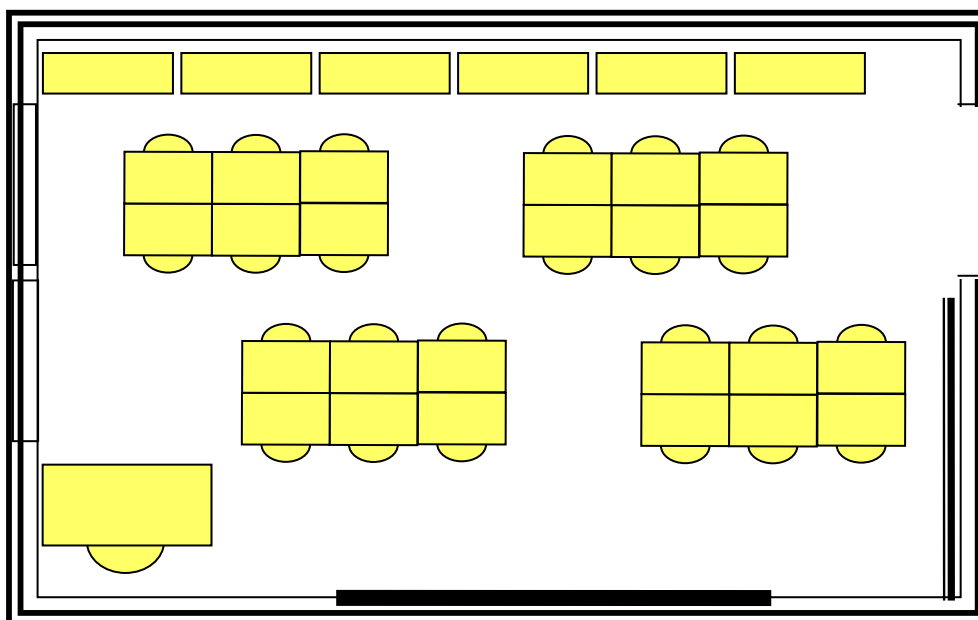

L'Organització de l'aula

- Quan treballen en Equips Base

- Quan treballen en Equips d'Experts

3.- ESTRUCTURES

a) Estructures cooperatives simples

1-2-4

Dins l'equip de base, primer cadascú (1) pensa quina és la resposta correcta a una pregunta que ha plantejat el mestre o la mestra. En segon lloc, es posen de dos en dos (2), intercanvien les seves respostes i les comenten. Finalment, en tercer lloc, tot l'equip (4) ha de decidir quina és la resposta més adequada a la pregunta que els ha fet el mestre o la mestra.

Parada de tres minuts

Quan el mestre o la mestra fa una explicació a tot el grup classe, de tant en tant fa una parada de tres minuts perquè cada equip de base pensi i reflexioni sobre el que els ha explicat, fins a aquell moment, i pensin tres preguntes sobre el tema en qüestió, que després hauran de plantejar. Un cop passats els tres minuts, cada equip fa una pregunta –de les tres que ha pensat-, una per equip en cada volta. Si una pregunta –o una altra de molt semblant- ja ha estat plantejada per un altre equip, se la salten.

Quan ja s'han plantejat totes les preguntes pensades pels diferents equips, el mestre o la mestra continua la seva explicació, fins que faci una nova parada de tres minuts.

El número

El mestre encarrega una tasca (respondre unes preguntes, resoldre uns problemes, etc.) a tota la classe. Els alumnes, en el seu equip de base, han de fer la tasca encomanada, assegurant-se que tots els seus membres saben fer-la correctament. Cada estudiant de la classe té un número (per exemple, el que li correspon per ordre alfabètic). Un cop acabat el temps designat per fer la tasca encomanada, el mestre o la mestra treu un número a l'atzar d'una bossa on hi ha tants números com alumnes. L'alumne que té el número que ha sortit, ha d'explicar davant de tots els altres la tasca que han realitzat o, si és el cas, l'ha de fer a la pissarra davant de tots. Si ho fa correctament, el seu equip de base obté una recompensa (una "estrella", un punt, etc.), que després es pot bescanviar per algun premi. En aquest cas, només un estudiant d'un sol equip pot sortir davant de tots. Si hi ha temps, es pot triar un altre número, perquè surti un altre estudiant (sempre que formi part d'un altre equip).

Quan es consideri oportú, en lloc d'un número d'entre tots els que formen la classe, es pot triar un número de l'1 al 4 d'entre els quatre membres d'un equip de base. En aquest cas, un membre de cada un dels equips de base (que estan formats per 4 estudiants) haurà d'explicar què han fet i com ho han fet. Si ho fa bé, el seu equip obté una recompensa. Així surt davant de tots un representant de cada equip i tots els equips, per tant, tenen l'oportunitat d'obtenir una recompensa.

Els quatre savis (Simplificació de la tècnica del Trencaclosques)

El mestre o la mestra selecciona 4 estudiants de la classe que dominen un determinat tema, habilitat o procediment (que són "savis" en una determinada cosa). Se'ls diu que es preparin bé perquè hauran d'ensenyar allò que saben als seus companys de la classe. Un dia s'organitza una sessió en la primera fase de la qual un membre de cada equip de base (que estan formats per quatre estudiants) haurà d'anar a trobar un dels quatre savis perquè li

expliqui o li ensenyi a fer una cosa que després ell haurà d'explicar a la resta dels companys del seu equip de base. Tot seguit, en una segona fase, cada estudiant retorna al seu equip de base i explica o ensenya als seus companys allò que li ha ensenyat el "savi" corresponent.

Mapa conceptual a quatre bandes

En acabar un tema, com a síntesi final cada equip pot elaborar un mapa conceptual o un esquema que resumeixi tot el que s'ha treballat a classe sobre el tema en qüestió. El mestre o la mestra guiarà els estudiants a l'hora de decidir entre tot el grup classe quins apartats s'han d'incloure en el mapa o l'esquema. Dintre de cada equip de base es repartiran les diferents parts entre els components de l'equip, de manera que cada estudiant portarà pensat de casa seva (o farà a la classe de forma individual) la part que li ha tocat. Després posaran en comú la part que ha preparat cadascú, repassaran la coherència del mapa o esquema que en resulti i, si cal, el retocaran abans de donar-lo per bo i fer-ne una còpia per a cadascú.

Si el tema ho permet, cada equip pot fer el resum –en forma de mapa conceptual o d'esquema– d'una part del tema que s'ha treballat a la classe. Dins de cada equip, es reparteixen la feina de la part del mapa que els ha tocat (fent cadascú una subpart de la part del tema que han de fer com a equip). Tot seguit, dins de cada equip, posen en comú el que ha fet cadascú fins a completar, repassar i retocar, si cal, la part que havien de fer. I, finalment, cada equip de base exposa a tota la classe el seu mapa conceptual. La "suma" dels mapes conceptuais de tots els equips de base representa una síntesi final de tot el tema treballat.

Llapis al mig

El mestre o la mestra dóna a cada equip un full amb tantes preguntes o exercicis sobre el tema que treballen a la classe en aquell moment com membres té l'equip de base (generalment quatre). Cada estudiant s'ha de fer càrrec de la resposta d'una pregunta o de la realització d'un exercici (l'ha de llegir en veu alta, s'ha d'assegurar que tots els seus companys aporten informació i comprovar que tots saben i entenen la resposta consensuada).

Es determina l'ordre amb què s'hauran d'anar treballant les preguntes o els exercicis. Quan l'estudiant que li ha tocat ser el primer llegeix amb veu alta la pregunta o l'exercici que se li ha encarregat i entre tots parlen de com es fa i decideixen quina és la resposta correcta, **els llapis de tots es posen al mig de la taula** per indicar que en aquells moments només es pot parlar i escoltar i no es pot escriure. Quan tothom ho té clar (el responsable de la pregunta o l'exercici s'ha d'assegurar que tothom ho té clar i sap què ha de fer o què ha de respondre), cadascú agafa el seu llapis i escriu o fa en el seu quadern o en el dossier l'exercici que acaben de treballar. En aquest moment, ja no es pot parlar, només es pot escriure.

A continuació, es tornen a posar els llapis al mig de la taula, i un altre estudiant "**dirigeix**" la resposta de la "seva" pregunta o la realització del "seu" exercici, fins que tots ho tenen ben clar. Aleshores poden tornar a agafar el seu llapis, i sense parlar, han d'escriure o fer l'exercici corresponent a la seva llibreta. I així fins que tots han explicat la seva pregunta o el seu exercici i tots han escrit o fet els quatre exercicis de l'activitat.

Aquesta dinàmica es pot combinar amb la dinàmica *El Número* (dinàmica 3): Quan tots els equips han fet el seu full d'exercicis el mestre o la mestra tria un número de l'1 al 4, i el que té aquell número del seu equip ha de sortir a fer qualsevol dels exercicis que han realitzat en equip. Si ho fa bé, aconsegueix una recompensa per al seu equip.

El joc de les paraules

El mestre o la mestra escriu a la pissarra unes quantes paraules-clau sobre el tema que estan treballant o ja han acabat de treballar. En cada un dels equips de base els estudiants han de formular una frase amb aquelles paraules, o expressar la idea que hi ha “darrera” d’aquelles paraules.

Les paraules-clau poden ser les mateixes per a tots els equips, o cada equip de base pot tenir una llista de paraules-clau. Les frases o les idees confegides amb les paraules-clau de cada equip, que es posen en comú, representen una síntesi de tot el tema treballat.

Mapa conceptual “mut” (Mini trencaclosques)

Aquesta dinàmica (com la dels 4 savis) també és una versió simplificada de la tècnica del Trencaclosques. En començar un tema, com a activitat inicial es pot demanar als estudiants que, en cada equip de base, determinin què els agradaria saber –quins aspectes els agradaria aprofundir- sobre aquell tema. Després ho posen en comú i decideixen, d’entre tots els que han sortit, els quatre aspectes o qüestions que més interessin a tota la classe. (Per determinar això, cadascú puntua amb un 1 l’aspecte que més l’interessa aprofundir; amb un 2, el que voldria aprofundir en segon lloc; etc. Després de posar en comú aquestes puntuacions –que, per anar més de pressa, es poden fer per equips de base- els aspectes a treballar quedaran ordenats per ordre d’importància: el que en total ha obtingut menys punts, és el que interessa més de tota la classe, i així successivament).

En la primera part de la sessió de classe següent d’aquella àrea, el mestre o la mestra reparteix a cada membre de l’equip una cartolina que duu escrit un dels quatre aspectes que es van triar, tenint en compte el grau de dificultat de la tasca i la capacitat de l’estudiant. Tot seguit, els estudiants es reuneixen en equips més homogenis segons la cartolina que els ha tocat i es posen a treballar a partir del material que els facilita el professor. Finalment, en la segona part de la sessió, cada estudiant retorna al seu equip de base i amb la informació que aporta cadascú han de completar un “mapa conceptual mut”¹ sobre el tema que han treballat, que el professor ha facilitat a cada equip.

Lectura compartida

A l’hora de llegir un text –per exemple, la introducció d’una unitat didàctica del llibre que es faci servir- es pot fer de manera compartida, en equip. Un membre de l’equip llegeix el primer paràgraf. Els altres han d’estar molt atents, perquè el que ve a continuació (seguint, per exemple, el sentit de les agulles del rellotge), després que el seu company hagi llegit el primer paràgraf, haurà d’explicar el que acaba de llegir el seu company, o n’haurà de fer un petit resum, i els altres dos han de dir si està bé o no, si hi estan d’acord o no. L’estudiant que ve a continuació (el segon), el que ha fet el resum del primer paràgraf, llegirà tot seguit el segon paràgraf, i el que ve a continuació (el tercer), en farà el resum, mentre que els altres dos (el quart i el primer) hauran de dir si el resum està bé o no. I així successivament, fins que s’ha llegit tot el text.

Quan en el text surt una expressió o una paraula que ningú de l’equip no sap què vol dir, ni després d’haver consultat el diccionari, el portaveu de l’equip ho comunica al mestre o a la mestra i aquesta demana als altres equips –que també estan llegint en equip el mateix text- si hi ha algú que ho sap i els pot ajudar. Si és així ho explica en veu alta, i explica, a més, com han descobert el sentit d’aquella paraula o d’aquella expressió.

¹ Entenem per “mapa conceptual mut” un mapa conceptual a mig fer, amb els “globus” o “requadres” dels conceptes del mapa buits, però amb les fletxes i els connectors correctes. Amb la informació que aporta cada estudiant, l’equip ha de poder completar el mapa conceptual en qüestió.

La substància

Es tracta d'una estructura apropiada per determinar les idees principals –allò que és substancial- d'un text o d'un tema. El professor o la professora invita a cada estudiant d'un equip de base a escriure una frase sobre una idea principal d'un text o del tema treballat a classe. Un cop l'ha escrita, l'ensenyà als seus companys d'equip i entre tots discuteixen si està bé, o no, la corregeixen o la matisen, etc. Si no és correcta o consideren que no es correspon a cap de les idees principals, la deixen al marge. Això ho fan amb les frases-resum escrites per cada un dels membres de l'equip. Es fan tantes “rondes” com sigui necessari fins a expressar totes les idees que ells consideren que són les més rellevants o substancials.

Un cop tenen totes les frases que han considerat correctes, les ordenen de forma lògica i, a partir d'aquí, les copien cadascú al seu quadern. D'aquesta manera, tenen un resum de les principals idees d'un text o del tema treballat. De tota manera, a l'hora de fer el resum últim, cadascú a la seva llibreta, no s'han de limitar, si ho volen, a copiar literalment les frases elaborades prèviament, sinó que poden introduir els canvis o les frases que cadascú cregui més adients.

b) Estructures cooperatives complexes

La tècnica PTP (Pla de Treball Personalitzat)

1. Es divideix el grup classe en un determinat nombre d'*Equips de Base*.
2. Es concreta per a cada alumne el seu **Pla de Treball Personalitzat**, en el qual consten els objectius que ha d'assolir al llarg de la seqüència didàctica i les activitats que ha de realitzar.
3. Tots treballen sobre els mateixos continguts, però no necessàriament amb els mateixos objectius ni les mateixes activitats.
4. Cada alumne es responsabilitza de dur a terme el seu Pla de Treball i es compromet a ajudar als seus companys a dur a terme el seu propi pla.
5. Al mateix temps, cada equip elabora –per a un període de temps determinat– el seu propi Pla d'Equip, amb els objectius que es proposen com a equip i amb els compromisos que pren cadascú per millorar el seu funcionament com a equip.
6. Si a més d'aconseguir els objectius d'aprenentatge personals, aconsegueixen millorar com a equip, cada alumne obté una “recompensa” (uns punts addicionals en la seva qualificació final).

Els Grups d'Investigació

1. Constitució dels equips de Base.
2. Distribució dels subtemes a cadascun dels equips
3. Planificació de l'estudi del subtema:
 1. Primera Fase: Recollida d'informació
 2. Segona Fase: Síntesi de la informació
 3. Tercera Fase: Presentació del tema a la resta de la classe
4. Avaluació: dels companys dels altres equips i del professor per mitjà d'una plantilla.

El Trencaclosques

1. Es divideix el grup classe en un determinat nombre d'*Equips Base*.
2. El material a estudiar es divideix en tantes parts o subtemes com membres té cada equip, de manera que cada un dels membres rep una part de la informació del tema que, en conjunt, ha d'estudiar tot l'equip.
3. Cada membre de l'equip prepara la seva part del tema, amb el material que li ha facilitat el professorat o amb el que ell ha hagut de buscar.
4. Tot seguit es reuneix amb els membres dels altres equips que han estudiat el mateix subtema, formant un *Equip d'Experts*, i l'estudien a fons, fins que n'esdevenen “experts”.
5. Després cadascú se'n torna al seu Equip de Base i “ensenya” als seus companys allò sobre el qual se n'ha tornat un “expert”.

La tècnica TGT (“Teams-Games-Tournaments”)

En aquesta tècnica els alumnes són assignats a equips de competició de capacitat homogènia i cada alumne té l'oportunitat de contribuir a la puntuació del seu equip base.

És un joc de preguntes i respostes (com una mena de trivial), té un cert caràcter competitiu, que es pot accentuar més o menys.

Instruccions TGT

- 1.- Amb els EB el professor els posa l'objectiu que tothom aprengui el material assignat.
- 2.- Els membres de l'equip estudien junts el material.
- 3.- Comença el torneig.
- 4.- Cada alumne juga en grups de tres, amb dos companys d'altres equips que tinguin un rendiment similar al seu. Per exemple, en un grup classe de 24 alumnes, amb 6 EB, es podrien fer servir 8 equips de joc, de 3 membres cadascun:
 - Dos equips sortits dels 6 alumnes “A” (d'un rendiment més alt)
 - 4 equips formats amb els 12 alumnes “B o C” (d'un rendiment mitjà)
 - 2 equips amb els 6 alumnes “D” (d'un rendiment més baix)
- 5.- El docent lliurà a cada equip un joc de fitxes amb les preguntes sobre el material après fins aquell moment en el EB.
- 6.- Els alumnes de cada trio agafen, una fitxa del piló que està cap per avall, i llegeixen la pregunta i la responen. Si la resposta és correcta es queden la fitxa. Si és incorrecta tornen a posar la fitxa sota el piló.
- 7.- Els altres dos alumnes poden refutar la resposta si creuen que no és correcta. Si el que refuta la resposta l'encerta, es queda la fitxa, si no ha de tornar una de les fitxes que havia guanyat (si en té alguna) a sota del piló.
- 8.- El joc acaba quan acaben les fitxes i els jugadors es reparteixen els punts. El primer guanya la meitat (en aquest cas són tres), el segon 2/3 parts (dos punts en aquest cas) i 1/3 part per al tercer (un punt en el nostre cas).
- 9.- Els punts que ha obtingut cada integrant del trio es sumen al del seu EB.

En aquest joc cada membre de cada EB té la mateixa oportunitat de portar la mateixa quantitat de punts per al seu EB, perquè tots juguen la partida en membres de capacitat similar. Es pot donar el cas que els membres de menys capacitat siguin els que portin més punts a l'EB.

Qualsevol d'aquesta tècnica d'Estructura cooperativa complexa la podeu trobar al llibre:

Pujolàs, P. (2003): *Aprender juntos alumnos diferentes*. Vic, Eumo

4.- BIBLIOGRAFIA

BAUDRIT, A. (2000): **El tutor: Procesos de tutela entre alumnos**. Barcelona. Paidós. Dedicat exclusivament a la tutoria entre iguals, el llibre fa un repàs a la diversitat d'aplicacions i ús variat d'aquest mètode, fet que explica la seva efectivitat. Així mateix, alerta sobre els possibles inconvenients per tal d'evitar conseqüències negatives de la tutoria i fruit d'un mètode que completa l'actuació docent en individualitzar i personalitzar l'ajut.

BONALS, J. (1996). **El trabajo en equipo del profesorado**. Barcelona: Graó. L'autor parteix de la convicció que el professorat ha de saber treballar en equip de manera eficient, per tal de col·laborar a trobar respostes que permetin anar-se ajustant a les diferents necessitats que sorgeixen a l'escola d'avui. El llibre està organitzat en tres parts. La primera se centra en la millora de les relacions en els equips de treball. La segona inclou casos pràctics, com exemplificacions d'intervenció en l'organització i en la dinàmica dels equips docents. L'última parla del paper dels assessors psicopedagògics en les temàtiques tractades.

BONALS, J. (2000): **El trabajo en pequeños grupos en el aula**. Barcelona. Graó. A partir de la concepció de grup operatiu (conjunt de persones que intenten abordar un objectiu comú treballant en equip), l'autor repassa els aspectes bàsics del treball en grup.

DURAN, D. I VIDAL, V. (2004). **Tutoría entre iguales**. De la teoría a la práctica. Barcelona: Graó. Amb una estructura similar a l'anterior, la segona part del llibre aporta els materials per aplicar la tutoria entre iguals a la secundària, a l'àrea de llengua i literatura castellana, amb fitxes d'activitat per als dos cicles de l'ESO i un ventall de pautes per als alumnes i el professorat.

FABRA, M. L. (1992): **Técnicas de grupo para la cooperación**. Barcelona. CEAC. Es parteix de l'anàlisi de la classe com un grup i de la necessitat de treballar en grup. Es descriu, d'una forma pràctica, com crear grups a l'aula. Es comenten les principals tècniques i jocs de grup per ser utilitzades a les aules, organitzant-les per continguts i desenvolupament personal. Malgrat que l'aprenentatge cooperatiu és inclòs com una tècnica més de desenvolupament d'habilitats intel·lectuals, alguns mètodes cooperatius són recollits en el llibre.

JOHNSON, D., JOHNSON, R. I HOLUBEC, E. (1999): **El aprendizaje cooperativo en el aula**. Barcelona. Paidós. Aquest llibre, publicat en anglès al 1994, exposa de forma sintètica i clara el concepte d'aprenentatge cooperatiu i la seva posada en pràctica a les aules. Dirigit expressament al professorat, repassa les diferents actuacions docents: decisions prèvies (objectius, creació d'equips, disposició de l'aula i assignació de rols), la classe cooperativa (explicació, interdependència positiva i supervisió d'alumnes) i activitats posteriors (avaluació i reflexió de l'equip).

MIR, C. (COORD) (1998): **Cooperar en la escuela**. La responsabilitat d'educar para la democràcia. Barcelona. Editorial Graó.

El llibre, des d'una concepció àmplia de cooperació, aborda aspectes rellevants per millorar i democratitzar l'escola. Ens resulta especialment interessant la conceptualització d'aprenentatge cooperatiu i les dificultats per estendre'l en el sistema educatiu, així com l'anàlisi dels processos de cooperació a l'aula. I més enllà de l'aula, el llibre tracta també les possibilitats de col·laboració entre mestres, amb les famílies i amb l'entorn.

MONEREO, C.; DURAN, D. (2001). **Entramats**. Mètodes d'aprenentatge cooperatiu i col·laboratiu. Barcelona: Edebé.

Després d'un capítol introductori a l'aprenentatge entre iguals, el llibre presenta diferents mètodes d'aprenentatge cooperatiu (tutoria entre iguals, puzzle, treball d'investigació, grup natural...) tant entre alumnes com entre professors. Cada mètode és presentat a través d'un conte ambientat en un centre de secundària. Les narracions –que permeten “veure” el mètode en acció– van acompanyades de guies sobre el mètode en qüestió.

PUJOLÀS MASET, P. (2001). **Atención a la diversidad y aprendizaje cooperativo en la educación obligatoria**. Málaga: Ediciones ALJIBE.

Enseñar juntos a alumnos diversos es posible, Pere Pujolàs i Maset, Cuadernos de Pedagogía, 317, octubre 2002

PUJOLÀS, P. (2003). **Aprender juntos alumnos diferentes**. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula. Vic: Eumo Editorial.

El llibre presenta el treball cooperatiu de l'alumnat com una recurs per a l'escola inclusiva. En aquest sentit es repassa l'organització de l'aula, es presenten alguns mètodes d'aprenentatge cooperatiu i les característiques d'una unitat didàctica organitzada sobre el treball cooperatiu.

Grupos cooperativos (Tema del mes), Pere Pujolàs Maset (coord.), Cuadernos de Pedagogía, 345, abril 2005

RUÉ, J. (1991): **El treball cooperatiu**. L'organització social de l'ensenyament i aprenentatge. Barcelona. Barcanova.

La primera part del llibre aborda els paradigmes de la recerca educativa i el marc teòric del treball cooperatiu: definició, mètodes, rendiments, teories psicopedagògiques, condicions i pauta per a l'aplicació. La segona part descriu una recerca on es comparen situacions de treball en grup i treball en equip cooperatiu i s'analitza en detall com la pauta de treball cooperatiu afecta els components de l'activitat d'aula en el seu conjunt.